

A, Á

ADATHALÁSZAT

A halászat eredetileg halfogásra irányuló tevékenység, azonban sajátos formái is megjelentek. Az **adathalászat** is közéjük tartozik. Korunknak egyik legveszélyesebb internetes bűnözési formájáról van szó. Azt az eljárást nevezzük adathalászatnak, amikor egy csalónak a weboldala valamely ismert cég hivatalos oldalaként jelenik meg az internetezők előtt, és a csaló megpróbál bizonyos személyes adatokat (jelszó, azonosító, személyi szám, bankszámlaszám stb.) illetéktelenül megszerezni. A csaló általában e-mailt vagy azonnali üzenetet küld a címzettnek, és ebben ráveszi arra, hogy kövesse az üzenetben szereplő hivatkozást egy olyan weblapra, amely külsőleg szinte teljesen megegyezik az eredetivel. Ezért bizalmas adatokat olyan oldalakon nem szabad megadnunk, amelyek e-mailben érkeznek, vagy e-mailből elérhető linkről nyílnak. Az adathalászat az emberi bizalomra épít, ezért a bizalomra építő támadások egyik fajtájának tekinthető.

Az adathalászat főnév az angol *phishing* nyomán jött létre. Ez viszont a *password harvesting fishing* ('jelszóhalászat') szókapcsolatból alkotott mozaikszó. Egyébként a phishing kiejtésében a 'halászat' értelmű *fishing* szóra hasonlít.

Az efféle támadások elleni személyes védelem alapjai megtalálhatók az ismert böngészőkben, úgyhogy a gyanús weboldalak meglátogatásakor a biztonsági csomagokból ismert adathalászat-szűrő vészjelzést ad. Az Internet Explorer, az Opera és a Firefox felveszi a harcot az adathalászok ellen. Hogyha aktivizáljuk az ilyen védelmet, a böngészők ellenőrzik az előhívott oldalakat. Ezt elősegíti a megbízható oldalak fehérlistája és az ismert adathalász-oldalak feketelistája. Mivel folyamatosan újabb és újabb adathalász-oldalak jelennek meg a hálózaton, nem árt frissíteni ezeket a listákat. A Firefox ezen a területen együttműködik a Google-val, a kérdéses URL-t a keresőgép szervere ellenőrzi. Az Internet Explorerrel szemben a Firefox esetén ez a szolgáltatás kapcsolható, vagy bekapcsolt állapot esetén választható, hogy a böngésző a helyi adatbázist ellenőrizze-e, vagy a Google szerverét használja. A böngészők csak az így engedélyezett, biztonságos oldalakat jelenítik meg a címsorban.

A bankok és más szolgáltatók is igyekeznek elhárítani az adathalászok támadásait, mindinkább új biztonságtechnológiákkal vértetik fel magukat. Magyarországon a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete nagyszabású tájékoztató akciót indított az esetleges adathalász támadások kiküszöbölésére.

AEROBIK

Divatszóként került a magyarba néhány évvel ezelőtt az **aerobik**. Olyan tornagyakorlatokat jelöl, amelyet nők végeznek tarka, testhezálló öltözékben, zenei aláfestéssel, abból a célból, hogy jó alakúak, szép megjelenésűek legyenek. Újabban már játékos gyermek-aerobikot is szerveznek.

Noha görög szóelemeket lehet felismerni benne (*aér* = levegő, *biosz* = él), voltaképpen angol eredetű szó. Tapadással jöhetett létre az *aerobic exercises* ('levegőt igénylő gyakorlatok') vagy *aerobic gymnastics* ('levegőt igénylő torna') vagy *aerobic gymnastic exercises* ('levegőt igénylő tornagyakorlatok') szókapcsolatból. Maga az *aerobic* melléknév a magyarban már korábról ismert **aerob** szónak felel meg ('a levegő oxigénjének jelenlétét igénylő'), mivel a szóban forgó sajátos jelentése nem a magyarban született meg, nem beszélhetünk aerob tornáról, legfeljebb ritmikus légzésgyakorlatokról. Kemény Gábor szerint **táncornának** is el lehetett volna nevezni az aerobikot. Mindenesetre maradt az aerobik (vagy némelyek kiejtésében: erobik).

Egy szépségverseny résztvevője nyilatkozta: „Rendszeresen aerobikozom és fitneszezem”. Az *aerobik* főnévből képzett **aerobikozik** ige már polgárjogot nyert a szóhasználatban, míg a **fitneszezik** szó még teljesen szokatlan. Az aerobikozik ige helyett olykor az **aerobikol** jelenik meg. Efféle kettősség a sízik és a sível esetében is megfigyelhető.

Az *aero-* szóelem viszonylag sok összetételben megjelenik. Az efféle szavak nagyjából két csoportba sorolhatók. Az egyikbe azok tartoznak, amelyekben az *aero-* előtag az utótagnak a levegővel vagy egyéb légnemű anyagokkal való kapcsolatát fejezi ki: aerobiózis, aerodinamika, aerofágia, aerofóbia, aerofon, aerofor, aerológia, aeromechanika, aerométer, aerometria, aeromotor, aeroszol, aeroszolterápia, aerosztatika, aerotaxis, aroterápia, aerotermokémia, aerotropizmus stb. A másik csoport nem tudományos szavakat ölel fel, hanem a repüléssel összefüggőket, bennük az előtag jelentése 'légi, repülési': aerobusz, aerocar, aerodrom, aerodyne,

aeroelasztikus, aerofotográfia, aerofotogrammetria, aerogram, aeronauta, aeroplán, aeroport, aerotechnika stb. Olyan szó is akad, amely kívül marad ezeken a csoportokon, pl. az **aerolit** (amely főleg szilikátásványokból álló meteorkövet jelöl).

AGGASZTÓDÁS

Ezt a különös szót a Magyar Televízióban hallottam, a Panoráma műsorvezetője „a közel-keleti helyzet aggasztódásáról” beszélt. Pedig mondhatott volna aggasztóvá válást, romlást, súlyosbodást, elfajulást stb. Azért is különös az aggasztódás főnév, mert nincs használatban *aggasztódik* ige, amelyből netán származna. Így csak van, felbukkant, elhangzott. Bizonyára valamilyen mintát követett az illető, talán más nyelvben él is megfelelő szó. Az igazat megvallva, ha jobban szétnézünk a magyar nyelv szókészletében, találunk az aggasztódáshoz hasonló alakulatot. Ilyen a **bántódás** (‘testi sértés, bántalom’) és a **kiválasztódás** (‘az életre legalkalmasabb fajok fennmaradása és az alkalmatlanok kipusztulása’ Darwin fejlődéstanában). Sem a *bántódik*, sem a *kiválasztódik* ige nem járatos a mai magyar nyelvben, úgyhogy ezek a szavak látszólag közvetlenül a bánt, illetve a kiválaszt igeire vezethetők vissza.

Az aggasztódás főnévnek egyik azonosítható töve az **aggaszt** ige. Ez a választékos beszédben használatos, jelentése ‘aggodalmat kelt valakiben’. Régen arra utalt, hogy gond, baj, töprengés, búsulás emészt, fogyaszt valakit, és ezzel együtt vénít, aggá tesz. Hajdan egyes nyelvjárásokban nemcsak személyre vonatkoztatták, hanem túrora vagy tejre is, a *túrót* vagy *tejet aggaszt* kifejezés azt jelentette, hogy meleg aludttejéből szikkasztással túrót készít. Az aggaszt összefüggésben van a régi **agg** igével, amelynek elsődleges értelme ‘összeesik, sűrűvé tömörül’, az irodalmi szóhasználatban pedig ‘aggodalmat érez’ jelentésben fordult elő. A mai köznyelv az **aggódik** igével él helyette. A tájnyelvi **aggóskodik** az aggodalmaskodik szinonimája. Régen az aggaszt igeének élt **aggasztal** származéka is, ennek tartós, folytonos jellege volt az előbbihez képest. Manapság az az **aggasztó**, ami aggodalomra ad okot, ami valami rossztól, valami bajnak a bekövetkezésétől való szorongó félelmet vált ki, hajdan viszont azt tekintették aggasztónak, ami aggá teszi az embert, ami sietteti az öregedését, úgy, hogy bút, gondot, szomorúságot okozva elkedvetleníti, a testét gyötri, fogyasztja.